

Ιάκωβος Καμπανέλλης, «Μαουτχάουζεν»

Ο Ιάκωβος Καμπανέλλης ήταν κρατούμενος στο ναζιστικό στρατόπεδο συγκέντρωσης του Μαουτχάουζεν στην Αυστρία απ' το καλοκαίρι του 1943 μέχρι το τέλος του πολέμου. Το στρατόπεδο στάθηκε το κολαστήριο ολόκληρων κοινωνικών ομάδων που εναντιώνονταν στον ναζισμό. Μέσα σε αυτό λέγεται ότι βρήκαν τον θάνατο περισσότεροι από 100.000 άνθρωποι. Αμέσως μετά την απελευθέρωσή του ο Καμπανέλλης επιδόθηκε σε μία καταγραφή των εφιαλτικών εμπειριών του: προσωπικά κείμενα με πεζογραφική μορφή που για χρόνια κρατούσε στο συρτάρι του. Τελικά, το "Μαουτχάουζεν" του Ιάκωβου Καμπανέλλη κυκλοφόρησε ως βιβλίο τον Δεκέμβριο του 1965.

Εκείνο το διάστημα και όσο η έκδοση βρισκόταν στα σκαριά, ο Καμπανέλλης έγραψε και τέσσερα ποιήματα σαν μία σμίκρυνση τεσσάρων αντίστοιχων επεισοδίων από το βιβλίο του. Τα ποιήματα μελοποιήθηκαν από τον Μίκη Θεοδωράκη. Το γνωστότερο από αυτά είναι το «Άσμα ασμάτων», γνωστό και ως η «Η μπαλάντα του Μαουτχάουζεν». **Θέμα του είναι ο σύντομος έρωτας δύο νέων ανθρώπων έγκλειστων στο ναζιστικό στρατόπεδο. Ο έρωτας αυτός είχε ατυχή κατάληξη, καθώς η κοπέλα εκτελέστηκε από τους Ναζί. Στο ποίημα ο άντρας αναζητεί απεγνωσμένα το κορίτσι που έχει πια χαθεί...**

Οι *New York Times* αναγόρευσαν τα τέσσερα μελοποιημένα ποιήματα του Καμπανέλλη ως ένα από τα πιο σημαντικά έργα για το Ολοκαύτωμα που γράφτηκαν ποτέ. Το συγκεκριμένο τραγούδι στο Ισραήλ θεωρείται από πολλούς κάτι σαν δεύτερος Εθνικός Ύμνος.

Απόσπασμα από το βιβλίο «Μαουτχάουζεν»:

Τον καιρό εκείνο, κάθε Κυριακή που δεν δουλεύαμε, στέκαμε ώρες ολόκληρες και κοιτάζαμε τις γυναίκες, που και κείνες βγαίνουν από τα αντίσκηνα και μας κοιτάζανε. Η απόσταση που μας χώριζε ήταν μεγάλη. Είναι ζήτημα αν θα μπορούσαμε να συνεννοηθούμε, ακόμη κι αν φωνάζαμε. Κάτι τέτοιο φυσικά κανείς δεν τολμούσε να το δοκιμάσει. Ούτε χρειαζόταν. Αυτό το σιωπηλό αλληλοκοίταγμα, που περνούσε δυο φράχτες από συρματοπλεγμα, δεν είχε ανάγκη από μιλιά. **Ήταν οι ώρες του έρωτα στο Μαουτχάουζεν.**

Όμως σκέψου... Αυτές οι γυναίκες κι αυτοί οι άντρες που αλληλοκοιτάζονταν σιωπηλά επί ώρες ατελείωτες ήταν ντυμένοι με τα ίδια ριγωτά, ξεθωριασμένα, χλιοφορεμένα ρούχα του κάτεργου. Τα σώματά τους ήταν πετσί και κόκαλο, τα μάγουλά τους ρουφηγμένα και μαλλιαρά απ' την αβιταμίνωση. Τα μαλλιά κουρεμένα με μια λουρίδα ξυρισμένη στη μέση, απ' το κούτελο ως το σβέρκο. Μόνο τα μάτια ήταν πιο μεγάλα και πιο βαθιά από άλλοτε, για να χωράει ο φόβος.

Το ηλεκτροφόρο με το ρεύμα υψηλής τάσης και το συρματοπλεγμα με τις σκοπιές δεν ήταν μια απλή τεχνική εγκατάσταση, ένας αδιάβατος φράχτης. Εδώ μια διαταγή όριζε να χωριστεί τελεσίδικα το αρσενικό από το θηλυκό. Μια διαταγή σε μέγεθος μοίρας. Μια διάσπαση του αιωνίου ζεύγους. Ένα παρά φύση κόψιμο των ταγμένων από ουρανό και γη να «έσονται εις σάρκαν μίαν».

Η ζωή έσπασε, η φύση είχε δολοφονηθεί. Μέσα στο φαΐ ρίχνανε φάρμακα. Οι γυναίκες δεν νιώθανε πια γυναίκες. Τα σημάδια του μήνα είχανε χαθεί. Οι άντρες είχαν σακατευτεί, ούτε στύσεις, ούτε ονειρώξεις, τα σώματα δείχνανε νεκρωμένα. Κι όμως αυτές οι Κυριακές ήταν οι μέρες του έρωτα στο Μαουτχάουζεν.

*Ιάκωβος Καμπανέλλης, Μαουτχάουζεν,
εκδ. Κέδρος 2011 (24η έκδ., συμπληρωμένη),
σελ. 307-309.*